

MOR UN DELS GRANS POETES DE LA POSTGUERRA

Goy P/0951

La realitat,
la literatura

JORDI VIRALLONGA

Gabriel Ferraté, Joan Vinyoli, Alfonso Costafreda, Jaime Gil de Biedma, Carlos Barral i ara José Agustín Goytisolo, la mort del qual, precisament el dia del seu sant i de l'aniversari de la mort de la seva mare, m'ha deixat com si hagués caigut per un forat que m'han posat a sota els peus sense esperar-m'ho.

Barcelona és el lloc on es va casar amb la Ton Carandell i on va néixer la seva filla Júlia, però també on van néixer i van morir les persones que més estimà Goytisolo. Aquest fet és prou significatiu com per entendre que aquesta ciutat li era sempre present, ja que per al poeta, la ciutat eren les persones que la conformaven. És per això que d'entre els molts temes que va tractar en la seva obra, el de l'urbanisme i l'ar-

quitectura (*Taller de Arquitectura, Parcs Naturals de Barcelona, Novísima Oda a Barcelona*, que tenia com a protagonista el seu nét, Víctor) i el de l'evocació de la vida i la presència constant de la mort, especialment aquesta darrera, van

Paco Ibáñez i José Agustín Goytisolo

convertir-se en eixos de tota la seva escriptura.

Més d'un cop José Agustín va dir que si escrivia poemes a les persones estimades era perquè no es morissin mai. Necessitava retornar-les a la vida, cercar l'eternitat a través d'aquella realitat literària que anava creant. Els seus primers llibres, *El retorno* i *Claridad*, giren envers la recuperació de la mare morta i la maledicció contra els assassins que van iniciar la Guerra Civil, on va morir Júlia Gay en un bombardeig. Aquí, i a *Salmo al viento*, podem ja començar a veure el José Agustín Goytisolo dels extrems, capaç de la més caústica ironia, el més salvatge retret i de la més desbordant tendresa, claus de la seva personalíssima poesia, però també de la seva prosa, que ell tenia intenció de reunir i publicar en un llibre.

Durant els anys foscos, el compromís de José Agustín Goytisolo amb els injustament tractats era ben conegut, però també quan la injustícia requeria, per exemple, en la normalització d'una llengua. Ell reclamava públicament l'ensenyament bilingüe per a Catalunya a mitjans dels anys

seixanta, quan molt pocs go-saven fer-ho. D'altra banda, també és ben coneguda la seva tasca de traductor i antòleg dels poetes catalans. L'any 1968 publicà *Poetas catalanes contemporànies* i tot just fa un any apareixia a l'editorial Lumen *Veintitún poetas catalanes para el siglo XXI*, ja que considerava que el castellà era la llengua natural de transmissió de la llengua i de la cultura catalana arreu del món.

Avui, malauradament, ja podem afirmar que el personatge poètic coincidí amb la persona. Són molts els poemes, i d'entre aquests hi ha els millors de la seva producció, on el personatge poètic anhelava "la hora inútil del no ser". El poeta es confessa un malalt delirant, "un desgraciado al que odio y no conozco", desitjant entrar en "la región sin tiempo ni memoria para detener al tiempo antes que el tiempo le detenga a él".

José Agustín Goytisolo era un "rey mendigo" (títol, en la meua opinió, del millor llibre que va escriure) i creia que entrar en la mort seria com entrar en una gran resplendor, ho recorda encara en el seu darrer llibre: "Y los enfermos piensan en la muerte con temor que el no siente porque sabe que la nada es blanca y luz total".

José Agustín Goytisolo ha pujat a l'últim tren de la nit, espero que per dormir una estona i despertar-se en el seu "pequeño reino afortunado".

Si tot tornés
a començar

JORDI GÁLVEZ

Amb música de bolero, José Agustín Goytisolo deia en un poema que era molt pitjor del que els altres es pensaven. Que s'estimava més el plat de l'altre que el seu, que les seves camises l'avorrien, que preferia els enterraments als recitals. Tímid, es disculpava sota la pell del depressiu, i ens demanava, modestament, que no fèssim gaire cas de les seves paraules. Naturalment que no ho vam fer. Els seus llibres ens divertien i ens emocionaven i, perquè com volia Arthur Rimbaud, sabíem que era possible que un poema ens pogués canviar la vida. Les paraules per a la seva filla Júlia també eren per a nosaltres, llegides o cantades per Paco Ibáñez, on ens deia que és impossible no fer-nos grans i que sempre cal aprendre davant de l'adversitat.

Que l'alegria de viure i la convivència amb els nostres són sempre preferibles a la queixa inútil i a l'aïllament del dolor. Que potser l'existència no ha tingut mai un sentit clar però que la nostra dignitat com a homes ens exigeix aprendre a viure. Que la literatura és poder de recuperar el que hem estimat i també d'entendre-ho, que el sentiment de l'amor és el que és més nostre, el que realment ens determina, i no la fatalitat. Que es pot tornar a començar.

Molt més que un poeta social José Agustín Goytisolo va ser un poeta ciutadà, humanista i neoromàntic, un home tendre sense por de ser-ne, un poeta que simulava ingenuïtat mentre ens explicava la cançó d'El llop que era bo, amb xais que maten el llop, principis dolents, bruixes bellíssimes i pirates honorats. Res no és el que sembla. Amb el conte podíem veure què la fantasia no s'allunya de la realitat, només ho fa per tornar-hi amb més força i clari-vicència, com Lewis Carroll o Walt Disney. Al contrari de Baudelaire, el poeta se'n mostrava com el nostre semblant perquè era tan vulnerable i mediocre com tots nosaltres, vivint en la mateixa societat asfixiant i buida, vivint en estances com les nostres, en una ciutat com la nostra, alhora estimada i rebutjada.

Al poemari *Taller de arquitectura*, la reflexió política i la preocupació estètica de Goytisolo ens va recordar que, abans que res, som éssers a la recerca d'aixopluc i de relacions humanes, que la ciutat és abans que cap altra cosa un objecte ètic i moral, un tros de la nostra biografia sentimental, un refugi contra la mort i contra nosaltres mateixos, que per a bé o per a mal és el gran desafiament de l'arbitrarietat humana. Barcelona, la ciutat que Goytisolo va estimar (o Nova York o París) s'ha convertit tanmateix en una presó, en el decorat del malson i de l'avor-

riment, en l'escenari de l'arrogant poder econòmic i de la maquinització de l'home. I tanmateix és l'indret privilegiat per a l'aprenentatge de la vida; al carrer, com sabia Charles Dickens, es desvelen les complicacions i regles de la convivència social. Darrere l'enganyosa aparença de caos, es pot copsar un ordre vertiginós de canvi, al qual cal sobreviure i que també podem modificar. Goytisolo, sempre políticament compromès, ens parlava de la ciutat millorable, del jo millorable. La seva denúncia, poderosa com poques en tota la literatura espanyola, reclamava sense descans la regeneració social, denunciava la grotesca immoralitat que s'amaga darrere el miratge tecnològic, la il·limitada acumulació de saber i de riquesa. Amb una ironia hàbil i molta emotivitat feia de la poesia un exercici d'honestat intel·lectual, sense excessives esperances, però, sempre contra el temps i l'oblit. A José Agustín li agradaven les anècdotes, les notes de color, el records entranysables de les persones. Jo no voldria oblidar-me mai que ahir, a Barcelona, a mitja tarda, el cel estava ennuvolat.

S'organitza un sopar
sorpresa a Martí i Pol el
dia del seu 70 aniversariE.C.
BARCELONA

Familiars i amics de Martí i Pol es van posar d'acord ahir per fer un sopar sorpresa al poeta després de la inauguració de l'exposició *Miquel Martí i Pol, 70 anys a Girona*. Però, el d'ahir, va ser un sopar especial no només per la sorpresa que suposava per al poeta: Lluís Pasqual va dissenyar una coreografia per a l'ocasió. D'aquesta manera, al llarg del sopar, el mateix Pasqual, Lluís Llach, Rosa M. Sardà, Jordi Bosch i Nina van intervenir bé recitant o cantant. Tot plegat va ser un àpat amb tots els ingredients: Pasqual també va voler jugar amb la música, les llums i els colors. Tot això sense parlar del pastís, perquè, ¿què és una bona festa d'aniversari sense un bon pastís? El d'ahir va anar a càrrec de Santi Santamaria. El reconegut cuiner del restaurant del Racó de Can Fabes de Sant Celoni és amic del poeta i, com era d'esperar, va tenir en compte els gustos de Martí i Pol. Un total de 200 persones van omplir de bat a bat el Centre Cultural de la Mercè. Segons l'organització, entre aquestes persones hi havia gent molt dispar: des de cares conegudes fins a admiradors anònims i, per descomptat, la família. Ni els fills ni els nets van voler perdre's la cita. De fet, l'entrada estava oberta a tothom, però un cop es van posar a la venda els tiquets molta gent es va quedar sense la possibilitat de participar en el sopar sorpresa. Només tres quarts d'hora després de posar a la venda els tiquets, 60 ja havien volat. L'endemà, ja no en quedaven: s'havien venut les 200 entrades. Entre els primers compradors, hi havia un grup de 16 alumnes d'un institut d'Olot. La seva presència al sopar va ser la prova de l'ampli ventall de persones que llegeixen i admiren el poeta.

El poeta mexicà Jaime
Sabines mor d'un
càncer a 72 anysEfe
MÈXIC

El poeta mexicà Jaime Sabines va morir ahir a la capital mexicana a 72 anys d'un càncer. Entre les obres més destacades del poeta hi ha *La señal*, *Tarumba*, *Diario seminario y poemas en prosa*, *Yurta*, *Maltiplo*, *Adán y Eva* i *Recuento de poemas*. Segons el president de Mèxic, Ernesto Zedillo, Sabines "va saber guanyar-se el respecte i l'afecte de tots gràcies a la lucidesa del seu pensament, la senzillesa del seu caràcter i la fermesa de les seves conviccions".